

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Kaasik-Krogerus, Sigrid

Title: Post-emotionaalisuus, liike ja muutto aikamme merkitsijöinä

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Kaasik-Krogerus, S. (2017). Post-emotionaalisuus, liike ja muutto aikamme merkitsijöinä. *Idäntutkimus*, 24(2), 81-82.
<https://journal.fi/idantutkimus/article/view/77780>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Post-emotionaalisuus, liike ja muutto aikamme merkitsijöinä

Sigrid Kaasik-Krogerus

VTT, tutkijatohtori

Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos

Jyväskylän yliopisto

Viron sosiaalitieteilijöiden kymmenes vuosikonferenssi järjestettiin 24.–25. maaliskuuta 2017 Tallinnan yliopistossa. Konferenssin otsikkona oli ”*Eesti 100 – teel avatusele?*” (Viro 100 – matkalla avoimuuteen?). Kaksipäiväinen tilaisuus sisälsi viisi keynote-puheenvuoroa, paneelin ja rinnakkaisia työryhmiä. Tapahtuma oli nimensä mukaisesti hyvin Viro-keskeinen – esiintyjien enemmistö koostui virolaisten yliopistojen tutkijoista ja suuri osa tutkimusaiheista käsitteli virolaista yhteiskuntaa.

Konferenssi alkoi amerikkalaisen sosiologin, Texas A&M yliopiston professorin Stjepan G. Meštrovićin keynote-puheenvuorolla ”*Postemotional society and the recent, American Presidential election*”. Nyky-yhteiskuntaa käsitellään julkisessa keskustelussa usein post-faktuaalisena totuuden ja faktojen jälkeisenä aikakautena, jolloin yhteiskunnallinen toiminta siirtyy pitkälti tunteiden ja tuntemusten varaan. Siinä kontekstissa Meštrovićin käsitys post-emotionaalisesta nyky-yhteiskunnasta kuulostaa yllättävältä. Kyseessä ei kuitenkaan ole viime vuosien ja/tai sosiaalisen median perusteella tehty aikalaisdiagnoosi vaan termi on käytössä jo hänen vuonna 1997 julkaisemassa kirjassa ”*Postemotional Society*”. Esityksessään Meštrović kytki post-emotionaalisen yhteiskunnan synnyn poliittisen korrektiuden nousuun, joskaan poliittisen korrektiuden tarkempia merkityksiä ja ilmenemismuotoja ei sen kummemmin avattu.

Meštrovićin esittämä kritiikki post-emotionaalista yhteiskunta kohtaan perustui siihen, että hymyilemisestä on hänen mukaan tullut neutralisoiva ele, jonka avulla peitellään negatiivisia tunteita. Tämä kehitys on vauhdittunut varsinkin sosiaalisen median myötä, kun kaikki haluavat olla pidettyjä. Post-emotionaalisen yhteiskunnan mannekiinina nostettiin puheessa esiin ”hymyilevä robotti” (Meštrovićin termi) Hillary Clinton. Clintonin ”vastavoimana” taas esiintyi Donald Trump, joka ei vaalikampanjassaan yrittänyt olla pidetty. Kun ”todelliset” tunteet

sivuttava jatkuva hymyily aiheuttaa Meštrovićin mukaan keinotekoisuudessaan katekeruutta ja tyytymättömyyttä, voi Trumpin voittoa tulkita vastaiskuna post-emotionaaliselle yhteiskunnalle.

Keynote-puheenvuoro herätti ajankohtaisuudessaan vilkasta keskustelua, mutta ei välttämättä vakuuttanut. Puhe ei esimerkiksi avannut aukottomasti, miksi tunteista juuri hymyily nähdään epäaitona ja kiukku aitona. Varsinkin Donald Trumpin osalta negatiivisten tunteittensa ”aitous” vaalikampanjan aikana herätti kysymyksiä. Poliittisen korrektiuden kytkeminen post-emotionaalisen tyytymättömän yhteiskunnan syntyyn taas nostattaa eettisiä kysymyksiä. Kiukun ja vihan pitkäaikainen patoaminen aiheuttaa toki katkeruutta ja närää. Samalla voi kuitenkin kysyä, olisiko ratkaisuna niiden purkaminen irtoamalla poliittisen korrektiuden periaatteista, jolloin osasta yhteiskunnan jäsenistä tulisi lähtökohtaisesti toisten kiukun kohteita, johon voisi ”emotionaalisen yhteiskunnan palauttamisen nimissä” purkaa tunteita.

Yksi konferenssilla laajalti käsitelty teema oli maahan- ja maastamuutto. Aiheesta pidettiin kaksi keynote-puheenvuoroa ja siitä keskusteltiin työryhmissä, esimerkiksi liittyen pakolaisiin tai metodologisiin haasteisiin maahan- ja maastamuuttotutkimuksen yhteydessä. Esimerkiksi Tarton yliopiston professori Andra Siibak esitteli tutkimusta vironkielisestä pakolaisvastaisesta Facebook-ryhmästä. Tutkimus perustui päivitysten sisältöanalyysiin ja ryhmän aktiivijäsenten haastatteluihin. Haastattelutuloksista kävi ilmi myös Suomesta tuttu retoriikka: aktiivijäsenet suhtautuvat epäilevästi perinteiseen mediaan ja sen luotettavuuteen ja haluavat saada tietoa siitä, mitä ”oikeasti” tapahtuu. Lisäksi halutaan itse jakaa tärkeänä pidettävää tietoa. Ryhmän nähdään edustavan ”kansan tahtoa” ja samalla rakennetaan päivittäin vastakkainasettelua kansan ja eliitin välillä.

Maahan ja maastamuuttoon keskittyi myös Tarton yliopiston professorin Tiit Tammarun keynote-puhe ”*Eesti rändeajastul*” (Viro muuttokautena). Tammarun mukaan keskeiset ihmisten liikkeeseen vaikuttavat tekijät ovat hyvinvointi ja tasa-arvo. Viron tapauksessa hyvinvoinnin kasvu on ollut nopea, mutta myös epätasa-arvo pysynyt merkittävänä. Näin Virosta lähdetään EU:n ns. läntisiin jäsenmaihin, kun taas Viro on muiden itäisen Euroopan maiden tapaan houkutteleva köyhempien maiden asukkaille. Numeraalisesti maastamuutto Virosta on jo pitkään – vuodesta 1991 – ylittänyt maahanmuuton. Maahanmuuttosaldo oli ensimmäisen kerran positiivinen vuonna 2015 ja Tammarun arvion mukaan Virosta voisi tulla pysyvästi maahanmuuttovoittoinen valtio noin viiden vuoden päästä.

Muuton lisäksi Tammaru käsitteli puheessaan virolaisen yhteiskunnan jakautumista kielen mukaan. Esimerkiksi Tallinnassa venäjän- ja vironkielinen väestö asuu eri alueilla – jotta kielialueet sekoittuisivat noin 40% jommankumman kielisestä väestöstä pitäisi vaihtaa asuinpaikkaa. Kahden rinnakkaisen kielyhteisön olemassaolo tarkoittaa myös, että muualta Viroon muuttavat ihmiset sosialisoituvat viron- tai venäjänkieliseen Viroon. Tilannetta voisi Tammarun mukaan muuttaa koulujärjestelmän kautta, joskaan yhtenäistä näkemystä kieliryhmiä yhdistävästä ”virolaisesta koulusta”, joka sopii kaikille osapuolille, ei ole saavutettu, saatikka laitettu täytäntöön.

Konferenssin paneelikeskustelussa puitiin kriittisesti Viron korkeakoulutuksen neoliberalisaatiota. Puhujat nostivat esiin yliopiston roolia, autonomiaa ja sen rajoittumista neoliberaalissa yhteiskunnassa. Yhtenä esimerkkinä siitä on Suomesta ja muualtakin tuttu jatkuva laadunvarmistus osana ulkoista evaluointia. Tallinnan yliopiston kasvatustieteiden dosentti Tiiu Kuurme kehotti miettimään, mistä kertovat korkeakoulutuspuheen keskeiset termit kuten ”mittarit”, ”kilpailu”, ”laatu” ja ”projektiluontaisuus”, ja miten ne korostavat luovuuden ja sisällön sijaan tuloksellisuutta ja tuotantoa. Paneeli herätti myös miettimään, olisiko keskustelu ollut antoisampaa, jos kriittistä tarkastelua oltaisi sovellettu neutraalista lähtökohdasta, huomioimalla nykyjärjestelmän puutteiden lisäksi myös potentiaalisia mahdollisuuksia. Nostamalla esiin vain puutteita, puhujat piirsivät (osittain epätietoisesti ja epäsuorasti) kuvan abstraktista ”menneestä hyvästä ajasta”, jolloin kaikki korkeakoulutuksessa oli nykytilannetta paremmin. Kyseenalaistamatta nykyongelmien relevanssia voi silti kysyä, onko sellaista ideaaliaikaa koskaan ollut. Lisäksi voi miettiä, peittoako nykytilanteen tarkastelu vain ja ainoastaan ”ongelmakehyksen” kautta sen, että osa ongelmista on ehkä peräisin pidemmältä aikaväliltä ja osa aiemmista ongelmista unohtunut nykykontekstissa.

Konferenssin aikana esiteltiin myös Viron *grand old* sosiologiparin Marju Lauristinin ja Peeter Vihalemmän johdolla valmistunutta noin 800-sivuista kokoelmateosta ”*Eesti ühiskond kiirenevas ajas*” (Virolainen yhteiskunta nopeutuvassa ajassa). Teos perustuu sosiologisen kyselyn ”*Mina. Maailm. Meedia*” (Minä. Maailma. Media) tuloksiin vuosilta 2002–2014 ja siihen on kontribuoinut 19 tutkijaa, joista osa Lauristinin ja Vihalemmän ”opiskelijoiden opiskelijoita”. Kirja alkaa katsauksella teoreettiseen ja yhteiskunnalliseen kontekstiin, ja kertoo myös sosiologisen tutkimuksen kehityksestä Virossa alkaen 1960-luvulta. Tutkimusteemoista kirja

käsittelee esimerkiksi arvoja ja identiteettejä, mediaa (mm. sosiaalista mediaa) ja sen käyttöä virolaisessa yhteiskunnassa, kuluttamista ja elämäntapoja, ajankäyttöä, maahan- ja maastamuuttoa sekä eroja ja yhtäläisyyksiä viron- ja venäjänkielisen väestön ja eri sukupolvien välillä. Esittelytilaisuudessa yhtenä teemana esiin nousi viron kielen merkitys sosiaalitieteissä englannin ohella. Myös se, kuuluuko sosiaalitieteiden ensisijaisesti dokumentoida yhteiskunnallista kehitystä vai myös vaikuttaa siihen korostamalla tiettyjä näkökulmia, jäi yleisön pohdittavaksi.